

Ärendenummer KN2025/01872

Svenskt Friluftslivs återkoppling på promemorian Ny kärnkraft i Sverige – fler möjliga platser vid kusten

Inledning

Svenskt Friluftsliv är en paraplyorganisation för 28 ideella friluftsförbund i Sverige som tillsammans har 2 miljoner medlemskap, varav minst 300 000 är barn och ungdomar. Tillsammans består organisationerna av närmare 7 000 lokala- och regionala föreningar som varje år aktiverar och engagerar ett stort antal människor i befolkningen utöver sina fasta medlemmar. Vi är således en av Sveriges största folkrörelser.

Det övergripande syftet med Svenskt Friluftsliv är att fungera som företrädare och samlande kraft för friluftsförbunden såväl när det gäller övergripande friluftsförhållanden som frågor som rör civilsamhället. Svenskt Friluftslivs vision är att bidra till ett hållbart friluftsliv i Sverige genom kunskapsspridning, främjandet av organiserat friluftsliv och allmänt bidra till goda förutsättningar till vistelse i naturen på ett hållbart sätt. På så sätt kan vi bidra till ökad beredskap, öka Sveriges attraktion som turistland, bättre folkhälsa och livskvalitet. Tillgång och tillgänglighet till välmående natur och vatten, inklusive stränder, kustområden och våra unika skärgårdar, är av stor vikt för våra medlemmars verksamheter och förutsättningar.

Övergripande inspel

Svenskt Friluftsliv tar, genom detta remissvar, inte ställning i den politiska frågan huruvida Sverige ska utveckla ny kärnkraft eller inte, utan fokuserar primärt på konsekvenserna för friluftslivet och friluftsrörelsens verksamheter vid exploatering av natur, kust och skärgård.

För friluftslivet och friluftsrörelsen i Sverige är stränder, obrutna kustområden och skärgårdar några av de mest attraktiva och viktiga områdena som finns. De har även mycket höga natur-, miljö- och kulturvärden, liksom värden för turistnäringen. Tillgången till orörda stränder, skärgårdar och kust är en viktig pusselbit för att Sverige ska nå många politiska mål inom folkhälsa, friluftsliv, turism, natur, klimat, lokal och regional utveckling, med flera. Tyvärr är stränderna i Sverige utsatta för ett högt exploateringstryck och takten i exploateringarna ökar (Häljestig med kollegor, 2025). I storstadsområdena, samt längs Hallands och Blekinges kust är redan en stor andel av stränder privatiserade eller på andra sätt exploaterade och inte tillgängliga för allmänhetens allemansrättsliga friluftsliv eller friluftsrörelsens aktiviteter.

Promemorian anger att en eventuell lokalisering av kärnkraftanläggningar vid kusten innebär generellt flera fördelar genom den nära tillgången till kylvatten och hamnläge för transporter både under byggtiden och under driften. Svenskt Friluftsliv anser att promemorian missar att beakta att en etablering av ny kärnkraft vid kusten medför ytterligare exploateringar av stränder i områden som redan är utsatta för ett hårt exploateringstryck, vilket orsakar negativa konsekvenser för såväl miljö, biologisk mångfald som allmänhetens och friluftsrörelsens

förutsättningar att idka friluftsliv. Nästan 30 procent av Sveriges stränder är redan exploaterade enligt nationella kartläggningar – i storstäderna i ännu högre utsträckning. Förslaget beaktar inte heller det faktum att anläggningar längs kusten är svåra att försvara i händelse av krig, terrordåd och kriser. Att kärnkraftverk utsätts för militära angrepp och används som utpressning har blivit alltför tydligt i fallet med Rysslands vidriga anfallskrig mot Ukraina. I tider när beredskap och motståndskraft är av högsta nationella prioritet, rimmar det illa att planera för ny kärnkraft vid havet.

Vidare anges i promemorian att det även inom högexploaterad kust och skärgårdar finns områden med goda förutsättningar för ny kärnkraft. Vi tolkar termen "högexploaterad kust" som en relativ närhet till städer. Svenskt Friluftsliv är negativa till förslaget av samma skäl som ovan, det vill säga, på grund av att det medför ytterligare exploatering av stränder, kuster och skärgårdar i högexploaterade områden med stor inverkan på människors och friluftsrörelsens förutsättningar att idka friluftsliv och besöka kustområden. Konsekvenserna av en olycka eller militärt angrepp på en anläggning belägen i områden med stor och tät befolkning torde kraftigt överstiga eventuella nyttor med att anlägga dem i närheten av större städer. Utöver själva anläggningen och de olika säkerhetszonerna runt om anläggningen, krävs sannolikt omfattande infrastruktur i tidigare obruten natur för att kunna nå anläggningarna. Detta får ytterligare negativa konsekvenser för tillgången och tillgängligheten till natur, och beaktas inte i promemorian.

Promemorian lyfter farhågan att det kommer uppstå negativa effekter vid nyetablering av kärnkraftsanläggningar exempelvis för företag inom areella näringar eller för företag som baserar sin verksamhet på natur-, kultur-, och upplevelsevärden, men bedömer å andra sidan att det blir mer begränsade konsekvenser för fisket. Svenskt Friluftsliv vill betona att de negativa effekterna även gäller civilsamhället och friluftsrörelsen med sina 7000 föreningar och 2 miljoner medlemskap. Vad gäller effekterna på fiskar och fiskenäringen menar vår medlemsorganisation Sportfiskarna att undersökningar visar att betydande mängder fisk fastnar i samband med intag av kylvatten till kraftverken. Den totala påverkan på bestånden har dock bedömts som relativt marginell men detta är främst kopplat till fåtalet reaktorer. En eventuell storskalig utbyggnad av reaktorer skulle på sikt kunna vara negativ för bestånden om inte lämpliga skyddsåtgärder vidtas. Samtidigt har det visat sig att vissa arter, t.ex. havsabborre, gärna vistas i anslutning till där varmt kylvatten släpps ut. Naturskyddsföreningen menar att stora mängder vatten från anläggningarna värmer upp havsvattnet i närområdet och kan påverka det marina livet negativt. Det storskaliga industrifisket ute till havs berörs sannolikt mindre jämfört med fritidsfisket eller det småskaliga fisket som äger rum mer kustnära. Det är viktigt att förslaget utreder konsekvenser för såväl fiskar som för fiskenäringen.

Det informeras i promemorian att såväl en inre som en yttre beredskapszon samt en planeringszon kommer behöva uppföras runt nya kärnkraftsanläggningar. Svenskt Friluftsliv anser att det i promemorian saknas information och utredning kring hur stora områden som faktiskt måste exploateras. Även om detta kan skilja från plats till plats, från anläggning till anläggningar, är det viktig information för olika aktörer att kunna korrekt bedöma eventuella nyttor och omfattningen av negativa effekter för friluftslivet, miljön och tillgängligheten för allmänheten till olika områden.

Förslaget anger att det även fortsättningsvis kommer finnas krav på att etablering av en kärnkraftsanläggning måste ske på ett sätt som inte påtagligt skadar områdenas natur- och kulturvärden. Svenskt Friluftsliv ställer sig tveksamt till hur detta ska uppnås i praktiken, och menar att det påståendet är bristfälligt utrett och beaktat i promemorian. Hur kan kraven säkerställa att inte påtaglig skada ska uppkomma på värden kopplade till bland annat natur, kultur och friluftsliv när det handlar om en så pass stor exploatering? I fallet med en nyetablering av kärnkraft i anslutning till Ringhals i Varbergs kommun skulle det innebära en

exploatering av ett naturreservat – Biskopshagen – med en total yta av 85 hektar. I senare kommunikation har Vattenfall angett att inte hela reservatet behöver exploateras. Svenskt Friluftsliv menar dock att naturreservatets användbarhet för friluftsliv sannolikt kommer att försämrats, liksom närheten.

Promemorian beaktar att uppförandet av en ny kärnkraftsanläggning kan få konsekvenser för friluftslivet i anslutning till där anläggningen placeras genom kravet på en skyddszon, men menar samtidigt att en etablering ska ske på ett sätt som inte påtagligt skadar områdenas natur- och kulturvärden enligt miljöbalken. Förslaget menar vidare att nya tekniska förutsättningar för kärnkraftsanläggningar möjliggör en samexistens med turism och friluftsliv. Svenskt Friluftsliv ställer sig tveksamt till om detta är möjligt, och menar att det påståendet är bristfälligt utrett och beaktat i promemorian. Hur kan dylika anläggningar och friluftsliv och turism samexistera?

Promemorian beaktar att byggandet av nya anläggningar och avfallshantering medför påfrestningar på miljön såsom ökade schaktmassor, buller och tunga transporter oavsett på vilken plats de uppförs. Svenskt Friluftsliv anser det vara av stor vikt att påpeka att byggtiden vid etableringen av ett kärnkraftverk kan överstiga 20 år, vilket medför mycket stor negativ påverkan över lång tid på berörda lokalsamhällen, djur, natur, människor och föreningar inom civilsamhället.

Referenser

Häljestig S, Nazerian S, Vidisson B, Klein J, Adolfsson C, Eriksson T, Lindevall E. Fysisk påverkan i svenska kustvatten – Kartläggning och analys samt regional och nationell statistik för perioden 2017-2022. Havs- och vattenmyndighetens rapport 2025:15, 59 sidor (exklusive bilagor).